

Bohóc-sámán

■ B. ANGI GABRIELLA 1961–2003 ■

Íróasztalomon van egy színes, az ötvenforintosnál alig nagyobb, agyagból készült amulett. Tíz évvel ezelőtt Gyergyószentmiklóson Bocsárdi László vizsgarendezésénél tutorkodtam, akkor kaptam amolyan premierajándékként. Irgalmatlanul hideg tél volt, a Figura Stúdió próbatermék villanymelegítővel, szenes kályhával sem lehetett tíz-tizenöt foknál melegebbre fűteni. Az *Egy hónap falun* című Turgenyev-darabbal kínlódt az addig csak kísérletező előadásairól híres csoport. A női főszerep Bocsárdi felesége, Angi Gabi játszotta, ő lepett meg a kis ajándékkal, amit maga égett, festett. Bohóc-sámánnak neveztem el,

Illusztráció: Béla felvétele

Az Ilja prófétában (Nemes Leventével)

mert az agyagkorongocskán látható arc samanisztikus és a velencei karneválról ismerős vonásokat egyesített.

B. Angi Gabi arcát, lényét és színészetét is e kettősség jellemezte. Szeme nevetett, a szája sírásra görbült, vagy szomorkás tekintetét mosolya ellenpontozta. Az egyik pillanatban clown, a másikon tragika volt. Sőt, egy alakításon belül egyidejűleg képes volt e két ellentétes (?) érzelmet-állapotot felmutatni, megélni.

Elsőször a nyolcvanas–kilencvenes évek fordulóján egy budapesti vendéjátékon láttam a Figura Stúdió híres-hírhedt *Übü királyában*. Temesváron mérnökhallgatók alapították azt az amatőr együttest, amely a nyolcvanas évek közepétől Gyergyószentmiklóson kibővült, s egyre rendszeresebben és komolyabban kezdett dolgozni. Első kiugró sikerük az *Übü király* volt, amelyben Angi Gabi Übü mamát játszotta. Fergeteges tempójú, zömmel mozgásra épülő előadás született, amely formailag megfelelt a jarryi pamfletnek, de lényegében a Ceaușescu-rendszer éles kritikája lett. A vékony termetű színésznőt erősen kitörték, de nem ettől, hanem az átlenyűgülés erejétől vált robusztus, félelmetes, az urán és a népen zsarnokoskodó despotává.

A kilencvenes évek közepén az első hivatalosan elismert romániai alternatív színház társulata egyesült a közeli Sepsiszentgyörgy hivatásos színházával. Nehéz évek következtek, hiszen két szemléletnek, kétféle színházcsinálási gyakorlatnak kellett összezsiccsolódnia. Bocsárdi László és Barabás Olga irányításával ez fokozatosan megtörtént. Ez idő alatt az újak sok olyan szerepet játszottak, amelyhez számos fortélyt meg kellett tanulniuk, tehát értelemszerűen sikeres és kevésbé sikeres teljesítmények váltogatták egymást. Angi Gabi intelligenciájának, a társulatban elfoglalt helyének, szorgalmának és felkészültségének köszönhetően az átalakulási folyamat egyik meghatározó gerjesztője és katalizátora lett, miközben számos emlékeztető szerep fűződik nevéhez.

Elsősorban clown-énje érvényesült Barabás Olga *Scapin furfangjai*-rendezésében, amelyben sok-sok bőrönddel szerencsétlenkedő, akrobataszámokat bemutató, ormótlan cipőjű, piros orrú szomorú bohócnak játszotta Nérine-t, a szolgálólányt. Witkiewicz *Vízityükjének* címszerepében az *Übü*-ben megcsillantott abszurd humorát érvényesíthette. Barabás Olga határon innen és túl egyaránt nagyszerű *Don Juan*-rendezésében a rá jellemző művészi fegyelem és alázat iskolapéldáját szolgáltatva egy dramaturgiailag fontos, ám kicsi, néma, csak mozgással jellemzett figura eljátszásával. Bocsárdi *Leonce és Lénájában* Ernát alakította; a színésznő ezt a szerepet is erős bohócvonásokkal jellemezte, de játékában egyre hangsúlyosabbá vált a tragikum.

Már amikor megismertem, gyakran panaszkodott fejfájásra. A kilencvenes évek végére egyértelmű lett a diagnózis: agytumor. Ha valakire, rá érvényes az, hogy a színpad csodát tesz, a betegség ellenszere a játék. Függetlenül attól, hogy állapota hol romlott, hol stagnált, ő rendületlenül dolgozott: játszotta régi szerepeit, s új darabokban próbált.

Utoljára egy éve a sepsiszentgyörgyi *Ilja prófétában* láttam. A vak apját támogató lányt játszotta. Fájdalmas paradoxon: valójában az apát alakító igazgató, Nemes Levente vezette az addigra már a látását csaknem teljesen elvesztett partnerét, Angi Gabi. Mindebből természetesen a közönség semmit nem vett észre.

A színház egyik legsikeresebb előadásában, a Tamási Aron *Enekes madarából* készült *A csodában* még próbált, ám a turnékon már nem tudott részt venni. Augusztus elején megműtötték, de a kómából nem ébredt fel. Nem lehetett sem részese, sem szemlélője férje és társai újabb sikerének, amely operációja idején született, s amelyben fontos szerepet játszott kamasz fia is: a gyulai *Titus Andronicus*nak.

A bohóc-sámán helye íróasztalomon megmarad.

NÁNAY ISTVÁN

Summary

Similar to all October issues, this one also opens with the result of theatre critics' votes concerning the top achievements of the season 2002/2003. Seventeen critics present their selection this time in the categories of best new Hungarian play, best production, best directing, best musical presentation, best fringe production, best actress, best actor, best actress in a supporting part, best set design and best costume design. We publish the individual votes of the participants and – where offered – also their general assessment of the last season.

Critics of the month are István Nánay, István Sándor L., Balázs Urbán and István Nánay once more; they review Ferenc Juhász's *The Boy Who Turned a Deer* and Shakespeare's *Titus Andronicus* (both seen at the Gyula Castle Festival), a series of Tchekhov's plays, including two performances of *The Three Sisters*, presented at the Zsámbék Summer Theatre, and two subsequent Zsámbék offerings: *Private Pulcinella*, a free adaptation of George Büchner's *Woyzeck* and Vera Filó's *To Be a Maid in London*.

Since several top achievements of the season were directed by Sándor Zsótér whose *Medea* by Hans Henny Jahnn was chosen best production and best directing by the critics, Magdolna Jákfalvi devoted an essay to the highly specific vision and style of the artist.

Three of our contributors visited some summer festivals and offer now their overall impressions. Tamás Koltai went to Miskolc, where they choose each year a companion for Béla Bartók; thus this time the program offered works by Bartók and Mozart. Tamás Márók selected for detailed examination the *Don Giovanni* as presented at this festival, while István Nánay reviews the 15th festival of Hungarian ethnic minority theatres to which Kisvárdai plays host.

István Nánay signs the obituary for Gabriella B. Angi (1961–2003), a fine leading actress of the Hungarian-speaking theatre company in Sepsiszentgyörgy / Sfintul Gheorghe (Romania).

Playtext of the month is *To Be a Maid in London* by Vera Filó, a novelty reviewed in the present issue.

HELYESBÍTÉS

Szeptemberi számunkban a színházfinanszírozásról szóló összeállításba sajnálatos módon hiba csúszott; a Thália Színház igazgatójával, Megyeri Lászlóval készült interjúnkban az szerepel, hogy a színház az elmúlt évadban száznyvenhét előadást tartott. Örömmel közöljük: **ötszáznegyvenhét** előadást tartott. Az elírásért elnézést kérünk. Megyeri László időközben magas kitüntetés, a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje birtokosa lett – szívből gratulálunk.

A színházfinanszírozásról szóló interjúorozatotkat egyébként a következő számunkban folytatjuk.